

קול הים

— מריו, — אמר — המנוול פטרני. הוא גידף והעליב. חי שמי: הוא יתחרט על כך! זכור את דברי: הוא יתחרט!

עם לדומי השחר הרמנו עוגן. בתייעור הלכו והתרחקו אטם. ושוו היינו בתוך שממתיים. הרהרתי על אנרי: היכן הוא עתה? מה יש בדעתו לעשות? המלח החדש היה אדם שקט ועשה את עבודתו ברצון ובאמונה. לאור היום ראיתי ששיבה כבר ורקה בשערתיו, אך זרועותיו חזקות, ורביהחובל היה שבע רצון מעבודתו.

עם רדת הלילה נשמעו לפתע צעקות מתאו של רביהחובל. כולנו נחפזנו לשם וראינו מראה, אשר הסעירונו מאד: אנרי, שכולנו חשבנו כי נשאר בחוף, היה נאבק עם רביהחובל. הוא שחה בלי-פטרוריו אל האניה מאחוריה, והתגנב לבוא בה. כדי לנקום מרבי החובל את עלבוננו. הם הכו אחד בשני בכל אשר בא לידם, ולאחר שיעיפו פג עטם, אולם במקומו התעוררה תאוות-הרצון... לאחר שרביהחובל הגיף את סכיניו, צען גם בידו של אנרי סכין, והתחיל מחול-הרצון בתאו הצר של רביהחובל. כמה רגעים, שדמו בעינינו לשועות, וסובכו זה מול זה כשסכיניהם שלופים. לבסוף התגבר אנרי עוז וזנק על רביהחובל, גופתו צנחה לארץ. אנרי התכופץ עליו — ובגבו קראנו את יצר הרצח השפל שבא על ספקו.

רביהחובל היה מת. כיצד לתאר את המבוכה שהשתלטה על כולנו? רק אנרי שמר על קור-רוחו ואמר: „אל דאגה. רביהחובל מת, ושליכנו למים. כשכוננו לנמל, — אסגיר את עצמי למשרה. את הפקוד על האניה נטל סגנו של רביהחובל.

למחרת בלילה עברנו במיצר, בשרטונים רבים הודקנו משני עבריו. זה היה מקום צר ומסוכן — והאניה ללא רביהחובל! אולם אנו לא חששנו. ימאי אינו מאמיין אף פעם שאניתו תטבע. ישנו בתאינו כשלפתע הודעוזה האניה ממכה אדירה ונמתה על צדה. מיהים החלו לשטוף פנימה. הכל נתהפך: הדלתות מתחת, ארונות נפלו עליהם וחטמו את הפתחים. מים פרצו מכל עבר. בלב כל אחד נדלקה תאוות-הפרא: אני אאשר בחיי! נסו לפרוץ חלונות ודלתות, אולם המים פרצו מעל, כי האניה הלכה ושקעה...

מולי שיחק לי והצלחתי לעלות לספון. מהרתי אל סירת-ההצלה וניתקתיה. הייתי בטוח שכל אנשי האניה טבעו, אולם טעיתי. כאשר החיליתי לחתור, ראיתי אחד המלחים שוחה אלי ואספתיו. כשהסתכלנו לאחור — ראינו רק את התורן של „סן-אנטוניו“. תחרנו בסירה עד אשר הגענו לשרטון קטן, עליו העלינו את הסירה וחיכינו לאור היום. באפלה ישבנו על השרטון הרטוב. כל סיכויים לא נראו לנו להצלה. יתכן שהסגן נטה מקוה-אניות, ובידינו לא מים ולא אוכל, לא מפה ולא מצפן — אכן, זה הקץ. כמה ימים של צמא ורעב, ואחריו — המות...

באותו לילה איום נשבעתי, כי אם אנצל — לא אשוב אל הים. לעולם! אין אני רוצה בחי-הרדור אם מסוכנים הם, ואין אני חפץ בהרפתקאות אם את המות מביאות הן. חזרתי ונשבעתי. התפללתי. עם אור הבוקר ראינו, כי עוד כמה מלחים נצלו ושחו אל השרטונים שבסביבה. אספנו את כולם בסירה. ששה מלחים היינו, לא ידענו היכן אנו, היכן צפון והיכן דרום, ולאן עלינו לחתור.

יד המקרה עמדה לנו להצילנו. אותו מלח זר, שהבאתי לאניה למלא את מקומו של אנרי, גילה בקר את בכל הסביבה, היה קורא בשמות האיים, ותובע להפליג מזרחה. בקיאותו עוררה את סקרנותנו, וכאשר התחלנו לחקרו ספר לנו בקצרה: הוא היה רביהחובל של אניתי-מסחר קטנה ועבר פעמים רבות בדרך זו. לפני חמש שנים החליט לעזוב את הים. חמש שנים רצופות חי עריי בחדר דל, מלא געגועים למרחב. לא היתה לו אלא הגואה אחת: לרדת ולשטוט בסמי-טאות שליד הנמל, לנשום את אויר הים, ולחזות באניות הבאות ממרחקים.

וכשהוצעה לו עבודה כמלח התגברו עליו געגויו עיו — והפליג. האמנו לרביהחובל לשעבר, ולאחר שחתרנו, לפי הוראותיו, במשך יומיים הגענו לכפר קטן בחוף. מזי חדשים מספר היתה באה אניה לכפר נדח זה, מביאה מצרכים וקונה את תוצרת הכפר. עם האניה הראשונה חזרנו למרסיל.

במשך שנה קיימתי את שבועתי. גרתי בעיר ועבדתי בתיקון סירות הדייגים. אולם לאט לאט שוב נתעוררה המשיכה לים... היא גברה בי כל כך, עד כי לא יכולתי לעמוד בפניה — וחזרתי. הפרתי את שבועתי!...

ועתה אני יודע לשלעולם לא אוכל להסתגל לחיי היבשה, או שאטבע באחד מן הימים, או אודקן ולא אצלח לעבודת מלח — או אקנה לי סירה קטנה, ואדוג דגים ליד החוף. אך לים הקורא לא אסרב עוד!... מריו סיים את ספורו. ושתררה שתיקה ארוכה. הוא השפיל את מבטו וחייך חיוך מתנצל, אשם... ואחר כך פנה לתאו. בעד לצוהר נראה הירח כשהוא צף ועולה מתוך העננים. הגשם פסק. מתחת-הרדיו נשמע שוב שיר אהבה, אולם המית הגלים גברה על צלילי המוזיקה.

לימאי באשר הוא שם: חוזר אלי! בקלטי אותו מלאני ערגה, שחורה לכל מחשבותי. ואו הרגשתי כאילו שייך אני לעולם אחר, או כאדם שהשתלטה עליו תאוות, שאין לעמוד בפניה.

... הרצון להרגיש כצפור חפשיה בתוך המרחבים האינסופיים של שמים וים. להרגיש שאינך קשור למקום אחד, אלא כל מקום בעולם — ביתך הוא! הנך ארצה של כל ארץ, של כל עיר, והיהו תושביה אשר יהיו.

העולם כולו פתוח לפניך. ידידך הם: ההרים באופקי, החי אשר ביים, אורות העיר המנצצים בלילות, העננים הפרושים מעל לראש, והכוכבים המנחים את הדרך. טובה ידידותם מידות האנשים. הם לא ימלאוך אכזבה ולא יבגרו בך לעולם!

כך התאהבתי ביים. באותו ערב שבו רוצה אני להתחיל את ספורי עננה „סן-אנטוניו“ בנמל ניאפולי. אניתי-עץ קטנה היתה זו, אפורה, דלה, וסדוריה פשוט טים ביותר: במרכזה היה מסך-הסחורות שבאמצעיתו ניצב תורן גבוה מוקף סלומות-חליים. מטבחי-עץ על הספון, מטרה לרוח ולגשם ושיני תאי-מלחים גרושים מטוח, אחת מעל לשניה. כל קשוט לא היה לאניה נושנה ועלובה זו, וזלת דמות-אשה חטובה מעץ שנקבעה מתחת לחרטום.

מכשיר הרדיו היחיד באניה היה בתאו של רבי-החובל. זה היה אדם אכזר ושואף שררה. בלילות היינו מצטופפים מתחת לתאו ומאזינים למוזיקה הבאה מרחוק, מעבר לימים. קול אשר רך היה מעורר את געגועי לחיים רגילים, לחיות ככל האנשים, חיי אהבה, משפחה ואושר. כן, או קללתי את גורלי, על היותי ימאי בודד בעולם, ללא חברה וידיד, ללא רעייה, נעי ונד על פני הימים רחבי-הימים.

אבל אהבתי את הים... אהבתי בעל כרחי! וידעתי שאם אעזבהו — לא יארכו הימים ושוב אשוב אליו. על כך פחדתי. אבל המשיכה הכפולה לא הרפתה ממני: של חיי חברה ואהבה ביבשה, ושל חיי-הרדור ביים. מלחמה פנימית קשה היתה זו.

באניה לא היה לי ידיד. לפעמים הייתי קושר שיחה עם המלח אנרי, בחור נועז וחם-מוג. בינו ובין רביהחובל התרקמו יחסי איבה משונים. הם לא החליפו דברים, ואפילו השתדלו שלא לעבור אחד ליד השני ולא להסתכל זה לעברו של זה. אנרי היה מדבר תמיד בגנותו של רביהחובל. הוא שגא אותו, שגאה עמוקה. ולא רק אנרי: כולנו שנאנו אותו. אדם בלתי חברתי ושונא אנשים היה. אפילו את קציניו טעם והתרחק מהם.

בהכנסנו לנמל, עם רדת הערב, היינו ממהרים לעיר. אך הוא לא יכול היה לראות בשמתתנו והשי תדל תמיד לעכבנו באניה. אחר כך היה יורד לרציף, מטיל לאטו ומסתכל על האניות השונות בנמל, וחוזר לאניה. על-פירוב מרגש ומכלה חמתו במלחים. כשחזרתי אותו ערב לאניה, שתיי במקצת, לאחר התעללות קצרה, קדמני רביהחובל ליד מדרגות האניה.

— מריו, — אמר לי — עליך לחזור לעיר ולמצוא מלח לעבודה. אנרי התחפף כלפי — ופיטרתי. עם שחר נפליג.

ליבי דאב על אנרי, אך מבטו הנוקב של רבי-החובל אמר: „מלא את פקודתי מיד — ולא תפטר גם אתה!“ חזרתי לעיר וסובכתי בתייעור, בהם התגוללו מלחים כבואים מתחת לשולחנות. הם לא הבינו לדברי ונאלצתי לחזור. סבור הייתי שיפטר גם אותי, על כי לא מלאתי את פקודתו. באחת הסימטאות שליד הנמל בא לקראתי אדם לבוש בגדים רחבים, בעל פנים שזופים ובלורית ארוכה... הכרתי מיד: ימאי. פניתי אליו ושאלתי אם חפץ הוא בעבודה. „כן“ — היתה התשובה. צעדנו יחד לעבר „סן-אנטוניו“.

בנמל שני לפתע למולי אנרי. הוא היה נסער ורגש. עיניו בערו כשלהבת, ושערותיו השחורות שמוטות על מצחו.

באותו ליל-חורף סער הים. רוח יבבה על הספון העוטה עלטה כבדה, וגשם חז, דוקר, הצליף על הכל: על זוגיות הצהרים, על סירות-ההצלה המבוטות, על הפלדה הרטובה והקרה. גלים גבוהים, זועפים, התנפצו אל דפנות-האניה כאומרים לטרפה, ונגדוהו אילך ואילך כשבריעץ המשמש משחק למשכרייהם. נדמה היה: עוד רגע קט ויכסה הגלים... אולם הפנס בראש התורן, שנוע לכל צד, תמיד חזר למקומו, ובעד לאפלה האיר כאומר: עודני חיה... עודני חיה...

הרגשת חורף מדכאה חדרה ללבבות. הצהרים העגולים כאילו כוסו זפת. לא שביב-אור, אף לא כוכב בודד אחד! רוב המלחים עלו על יצועם והתכרבלו בשמיכותיהם. מתיבת-הרדיו בקצה מוזיקה מלאת קצב מפריז העליזה, כשהפרעות-אוויר מפסיקות אותה מפעם לפעם. זמרת חמודה... בית-קפה עליו... כחיום נראה הדבר במדבר הים הסוער.

האורות כבו בתאים. רק בחדר-האוכל החם ישבו עדיין, מצטופפים איש אל רעהו, כמה ימאים. אלה האוהבים להפליג בספורי הרפתקאות, ומאורעות מרת קים, שהיו עדים להם על פני תבל. ספורי-המלחים על מרסילו, נאפולי, אלכסנדריה — הללו כבר חדלו לעורר ענין. אולם יש ויבוא מלח חדש לאניה, ואז עולה מתח הספורים מעלה-מעלה. קייפטאון, בואנוס איירס, בומבי, ולעתים עד יפן המעורפלת ירחיקו הספורים.

אותו ערב לא היה מלח חדש באניה. כל אחד כבר דלה את ספוריו עד תום. חפצו בספור שטרם שמעו כמוהו... במרחק-מה ישב מריו, מלח אי-שלקי שנקלע לאניה עברית, והתערה בה בהיותו ימאי מצוין, אוהב את העבודה, ואישים מזה עשרות בשנים. שתקן היה. את השפה העברית לא הבין והרגיש באדיבות ובחיוכים תמידים נסה לחפות על מועקת זרותו בין הארצישראלים. „בחור טוב — אבל משעמם“ פסקו הימאים. מריו רגיל היה להתבודד בחזרו, אולם אותו ערב ישב זמן רב ליד המפליגים בספורים. ישב ושתק, כי לא הבין לדבריהם. לבסוף פנה אליו אחד ואמר:

— מריו, ספר עכשיו אתה משהו! לפני שהספיק לענות דבר, כבר תלו בו כולם את עיניהם, וחיכו לתחילתו של ספור מרתק... — מריו, אתה מוכרח לספר! ספר את המקרה המעניין ביותר שארע לך בימי חייך! מריו נרעד, וגמגם באיטליקית: — חברים... אינני יודע מה לספר... כל מקרה מעניין לא קרה לי.

— אתה מעליב אותנו, מריו! הכיצד יתכן של-ימאי ותיק כמך לא קרה אף מקרה מעניין אחד? ספר, מריו! רק ההתחלה קשה!

הוא נעץ מבטו בצוהר, כרוצה לדלות מתוך האפלה את זכרונותיו, והחל לספר: — אינני זוכר באיזה שנה היה זה. אולי לפני חמש-שש, או עשרים שנה. הייתי צעיר, רק שנה או שנתיים מאחרי ביים. זהה היתה התאהבתי בו — אבל איוו אהבה! מיהו אהבת גבר לאשה שבא היום והיא דועכת ועוברת, לעומת אהבת הימאי לים, שאינה דועכת ואינה חולפת כל ימי חייו! לפעמים, לאחר נתוק ארוך מחיי היבשה, היו מתעוררים בי געגועים לעירי-מולדתי, אך כשחזרנו ורגלי נצבו ברחוב, שחומות בתים גבוהים משני עבריו — כה תפלים נראו לי חיי העיר, מלאת הרחובים והבטלנים, במרוצתה אחרי המטבע. מחנך דירותיה, הרחובות שאשפה וערמת בצדום, קירות, קירות. החילותי. בעל כרחי לשמוע את קולו הקורא של הים...

יתכן שגם אתם כבר שומעים את הקול הזה. בכל אשר הלכתי ובכל אשר פניתי רדף אחרי אותו קול העולה מעמקי-הים, מבינות הגלים ומשב-הרוחות וקורא

ופלים

ליבר

בתוספת אבקה-חלב

טעם עדין • ערך חזונית

טוב לילדים מחלימים

ראשון בארץ